

Nr 132.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pension åt förra småskollärarynnan Ester Desideria Mellander; given Stockholms slott den 25 februari 1929.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Cl. Lindskog.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1929.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Departementschefen, statsrådet Lindskog anför följande:

Hos Kungl. Maj:t har folkskollärarynnan Ingeborg Mellander i egenskap av förmyndare för förra lärarinnan vid Rodga mindre folkskola i Simons-
torps skoldistrikt, småskollärarynnan Ester Desideria Mellander anhållit, att Kungl. Maj:t måtte bereda Ester Desideria Mellander pension.

Till stöd för denna ansökning har anförts, att Ester Desideria Mellander, som lede av obotlig sinnessjukdom, på grund härav vore oförmögen att försörja sig. Sedan hon av skolorädet i distriktet beviljats avsked från sin tjänst, hade statens pensionsanstalt enligt beslut den 30 mars 1928 funnit sig förhindrad att tilldela henne pension. Då hon vore i fullkomlig avsaknad av egna existensmedel, hade hennes anhöriga fått vidkännas för deras

Pension åt
förra små-
skollärarynnan Ester
Desideria
Mellander.

ekonomiska omständigheter betungande omkostnader för hennes uppehälle. Hon hade, då hon begärde avsked från sin befattning, varit berövad förståndets fulla bruk. Hennes anhöriga hade ej haft vetskap om hennes beslut att taga avsked från lärarinnebefattningen och hade på grund härav ej kunnat avstyra detta av henne på grund av sjukdom tagna steg.

Över denna ansökning hava utlåtanden avgivits av statens pensionsanstalt, skolöverstyrelsen, statskontoret och medicinalstyrelsen.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Ester Desideria Mellander är född den 15 januari 1891. Sedan hon år 1916 utexaminerats från Borås privata tvååriga småskoleseminarium, uppehöll hon lärarinnebefattningar inom åtskilliga skoldistrikt, till dess hon anställdes såsom lärarinna vid Rodga mindre folkskola i Simonstorps skoldistrikt från och med den 1 juli 1922. Under sin tjänstgöring vid nämnda mindre folkskola åtnjöt Ester Desideria Mellander tjänstledighet på grund av sjukdom under tiden den 1 februari—den 3 juli 1923 samt den 1 augusti—den 29 november samma år. På egen begäran blev hon av skolrådet i sistnämnda skoldistrikt den 7 december 1923 entledigad från sin befattning från och med den 1 januari 1924. Enligt beslut vid lagtima hösttinget i Marks domsaga den 30 augusti 1927 förklarades Ester Desideria Mellander till förmyndig och förordnades samma dag Ingeborg Mellander till förmyndare för henne. I den vid sagda höstting förda domboken intogs därvid ett av t. f. överläkaren vid Hälsingborgs hospital Astrid Björkman den 21 juni 1927 avgivet utlåtande angående Ester Desideria Mellander, utvisande, bland annat, att denna, som den 19 april 1927 intagits å nämnda hospital, enligt företedda handlingar fört ett ensamt, isolerat liv såsom småskollärarinna på landsbygden i Hälsingland (Voxna). Våren 1919 hade hon av skolrådet fått en laddad revolver att skydda sig med. Hon hade levt i ständig skrämsel. Sjukdomen hade utbrutit i början av år 1923, vilket år hon varit tjänstledig. Vid årets slut hade hon tagit avsked från sin dåvarande befattning utan att rådgöra med sin släkt eller andra, vilket hon senare antagligen ångrat. — Den 18 januari 1927 ingick skolrådet i Simonstorps skoldistrikt till statens pensionsanstalt med ansökan, att pension måtte beviljas Ester Desideria Mellander från och med år 1924. Av två till ansökningen hörande läkarintyg inhämtades, bland annat, dels av ett, utfärdat den 22 december 1926 av läkaren vid Betaniastiftelsens sjukhem i Göteborg Tore Fleüch, att Ester Desideria Mellander vore på grund av sinnessjukdom (dementia præcox) ådragen under tjänstgöringstiden, för framtiden oförmögen att sköta sin tjänst, dels ock av ett annat, utfärdat den 11 mars 1927 av legitimerade läkaren Herold W. Hirschlaff, att Ester Desideria Mellander vore själsligen sjuk och lede av förföljelseidéer (»paranoida idéer») samt att hon enligt Hirschlaffs mening vid den tidpunkt, då hon begärde avsked från sin tjänst, varit berövad förståndets bruk. Däremot kunde skolrådet icke styrka att hennes sjukdom uppkommit i och genom tjänsten. Som det icke kunde anses föreligga någon omständighet, som enligt pensionsanstaltens reglemente kunde berättiga Ester Desideria Mellander att erhålla genast börjande tjänstepension, fann sig pensionsanstalten förhindrad att tilldela henne pension.

Statens pensionsanstalt anför i sitt i ärendet avgivna, den 10 november 1928 dagtecknade utlåtande:

Då det synes styrkt, att Ester Desideria Mellander vid avskedstagandet

saknat förståndets fulla bruk, torde det få anses obilligt, att hon på grund av sitt begärda avsked skall gå i mistning av den pension, hon varit berättigad erhålla, därest hon kvarstått i tjänst, till dess hon på grund av sin sjukdom blivit skyldig att avgå. Denna skyldighet synes skola hava inträtt tidigast den 1 mars 1927, och pensionen hade därvid, jämlikt § 18: 1: c), § 19 och § 24: 1: b) i pensionsanstaltens reglemente den 31 december 1919 (nr 878), blivit $\frac{3}{4}$ av hel pensions belopp 1,337 kronor 50 öre, således 928 kronor 12 öre. Pensionsanstalten hemställer därför, att pension måtte från pensionsanstalten få beredas Ester Desideria Mellander att utgå med sistnämnda belopp från den 1 mars 1927 eller den tidpunkt, som eljest kan anses lämplig.

Skolöverstyrelsen och *statskontoret* biträda i utlåtanden den 14 december 1928, respektive den 9 januari 1929 pensionsanstaltens hemställan, statskontoret under uttalande av att ifrågavarande pensionsförmån synes böra utgå först från och med ingången av år 1929.

Medicinalstyrelsen har i utlåtande den 16 januari 1929 dels, under åberopande av de i ärendet föredragna läkarintygen av Astrid Björkman och Hirschlaff, avgivit det utlåtandet, att Ester Desideria Mellander vid tiden för inlämnande av sin avskedsansökan under år 1923 otvivelaktigt lidit av sinnessjukdom, dels ock erinrat om statsmakternas beslut i tidigare liknande fall (Kungl. Maj:ts proposition nr 97 år 1923, punkt 5, riksdagens skrivelse nr 199 samma år och Kungl. Maj:ts proposition nr 147 år 1927, riksdagens skrivelse nr 182 sistnämnda år).

Den i ärendet föreliggande utredningen synes mig giva vid handen, att starka billighetsskäl tala för att pension beredes Ester Desideria Mellander med det belopp, som av pensionsanstalten föreslagits. I fråga om den tidpunkt, från och med vilken pensionen må utgå, ansluter jag mig till statskontorets uppfattning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

Departementschefen.

att förra småskollärarinnan Ester Desideria Mellander må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid från statens pensionsanstalt erhålla en årlig pension å 928 kronor 12 öre att utgå enligt de beträffande pension åt småskollärare i övrigt gällande bestämmelserna i anstaltens reglemente.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifalla samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Lars Tunberg.